

‘Zonder migratie redden we het niet’

Dat de blue card een slap kaartje wordt, wil ze nog net niet zeggen. Toch vindt staatssecretaris Nebahat Albayrak van Justitie de nieuwe Europese plannen om talent van elders hiernaartoe te halen te mager. “Ik wil kijken of we een kerngroep kunnen vormen die verder gaat.”

Tekst: Jan Buevink | Foto's: Jeroen Poortvliet

‘Met het taboe op arbeidsmigratie hebben we afgerekend’

De staatssecretaris van Justitie is teleurgesteld. De afspraken die de Europese regeringen net voor de zomer gemaakt hebben om het voor talentvolle mensen van buiten de EU makkelijker te maken om hier aan de slag te gaan (zie kader Een vaal blauw kaartje), gaan beduidend minder ver dan Nederland wilde. De omslag in het denken over migratiebeleid, die de laatste jaren in Nederland heeft plaatsgevonden, is in andere landen nog ver te zoeken. En dat terwijl het in de toekomst steeds belangrijker wordt om talenten uit andere delen van de wereld hiernaartoe te krijgen. Niet alleen vanwege de vergrijzing, ook vanwege de technologische en wetenschappelijke ontwikkelingen. Nebahat Albayrak (Justitie): “We hebben veel meer kennis nodig dan we in Nederland kunnen opleiden.”

Wat had u gewild?

“Nederland heeft zich ingezet voor een *blue card*-regeling waarbij kenniswerkers een bepaald land kunnen binnenkomen en dan na een jaar of twee vrij zijn op de hele Europese arbeidsmarkt. Dan hadden we als continent de concurrentie kunnen aangaan met landen als de Verenigde Staten en Canada die al veel verder zijn. Dat is helaas niet gelukt. Nu blijft het zo dat als je na een verblijf in Nederland naar Duitsland wilt, je

gewoon weer een aparte verblijfsvergunning als arbeidsmigrant moet aanvragen.”

Wie lagen er dwars?

“De meerderheid eigenlijk wel. In veel landen bestaat nog steeds een protectionistische reflex om de nationale arbeidsmarkt te beschermen.”

Met als gevolg een redelijk slappe regeling.

“Dat wil ik ook weer niet zeggen. Nederland had al een kennismigrantenregeling, veel andere landen nog niet. Nu is er een bodem gelegd voor dit soort regelingen in de hele EU. Ik wil nu kijken of we binnen Europa een kerngroep kunnen vormen die verder gaat. Dat zal dan in eerste instantie met de Nordics zijn, daarna misschien met andere landen. Met de minister van Finland heb ik er al over gesproken.”

Hoe moet zo'n regeling er uit zien?

“Finland heeft een kennismigrantenregeling, Nederland ook. Als een kennismigrant naar een van beide landen komt en een werkvergunning krijgt, kan hij na een jaar of twee met dezelfde vergunning ook in het andere land aan de slag zonder dat daarvoor weer een aparte aanvraag nodig is.”

Wie is Nebahat Albayrak?

Nebahat Albayrak (41) begon in februari 2007 als staatssecretaris van Justitie. Een van de eerste zaken op haar bordje was het generaal pardon voor uitgeprocedeerde asielzoekers waartoe het vierde kabinet-Balkenende al meteen bij zijn aantreden besloten had. Voor de PVDA zat Albayrak van 1998 tot 2007 in de Tweede Kamer waar ze vier jaar lang voorzitter was van de vaste commissie voor Defensie. Bij de laatste verkiezingen stond ze tweede op de PVDA-lijst, pal achter lijsttrekker Bos. Albayrak studeerde internationaal en Europees recht in Leiden en politieke wetenschappen in Parijs. Albayrak is de eerste bewindpersoon van Turkse komaf. Ze kwam op haar tweede naar Nederland.

Wat hebben bedrijven daaraan?

“Als een kennismigrant twijfelt tussen landen, kan zo’n regeling net de doorslag geven. Het zal bovendien niet de eerste keer in Europa zijn dat iets begint met een klein groepje landen en dat later de rest volgt.”

Nederland is volgens Albayrak een van de voorlopers in Europa als het gaat over arbeidsmigratie. Het denken daarover heeft in de afgelopen jaren een omslag gemaakt. “Met het taboe op arbeidsmigratie hebben we afge-rekend”, zegt de staatssecretaris. “De trauma’s die ontstaan zijn in de nasleep van de gastarbeid uit de jaren zeventig hebben lange tijd voorkomen dat we creatief wilden nadenken over een modern migratiebeleid. Dat heeft ons op een achterstand gezet bij andere landen als de Verenigde Staten en Canada. Die zijn al lang bezig met de vraag welke type migratie hun concurrentiekracht kan versterken. Nu zijn wij ook meer gaan kijken welke migranten een bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van de BV Nederland, in economisch opzicht maar ook wetenschappelijk en cultureel.”

De omslag begon eind 2004 onder Albayraks voorganger Verdonk die de kennismigrantenregeling tot stand bracht (zie kader Kennismigrant komt vooral uit Azië). Zelf is de staatssecretaris de afgelopen jaren vooral bezig geweest met het stroomlijnen van de uitvoering. Net voor de zomer kondigde ze ook een verandering van de Vreemdelingenwet aan: procedures worden in elkaar geschoven en werkgevers met kennismigranten kunnen een bepaalde status krijgen waardoor ze meer zaken zelf mogen regelen. Ook een deel van het toezicht van de Immigratie en Naturalisatiedienst (IND) mogen ze overnemen. In ruil daarvoor moeten ze de immigratiedienst wel op de hoogte houden.

Hoe lang duurt het nu als een Nederlands bedrijf een ict'er uit India wil binnenhalen?

“Vroeger was dat drie maanden minimaal, soms wel zes. Het streven is nu twee weken. De praktijk is twee tot drie.”

Wordt dat nog sneller?

“Nou, ik vind dat al erg snel. We kijken nu

wel hoe we het kennismigranten makkelijker kunnen maken door IND-dienstverlening te combineren met andere zaken die iemand moet regelen. Amsterdam heeft nu een *expat center*; een *one stop shop* waar kenniswerkers ook terecht kunnen voor hun inschrijving in de gemeente, de school van hun kinderen en wat ze verder nodig hebben. Die centra moeten ook komen op andere plekken waar veel kenniswerkers zijn: Rotterdam, Den Haag.”

Tegelijkertijd wilt u de leges voor kennismigranten verhogen.

“Dat sluit ik inderdaad niet uit. Als je met een hoger niveau van dienstverlening komt, mag je daar ook een hoger prijskaartje aan koppelen.”

Leges zijn gebaseerd op kosten. Als bedrijven taken van de IND overnemen, betekent dat minder werk voor de overheid. Dat moet dan toch juist tot lagere leges leiden.

“We zijn bezig met een kostprijsberekening. Die zal dat moeten uitwijzen.”

Een vaal blauw kaartje

De *green card* is een bijzonder gewild papiertje. Jaarlijks verstrekt de Amerikaanse overheid ruim 140.000 van deze verblijfsvergunningen aan buitenlanders. Europa krijgt binnen twee jaar een eigen versie van het Amerikaanse succesnummer. Na jarenlange discussies werden de regeringen van de EU-landen het eind mei eens over een *blue card* voor mensen van buiten de EU die in de Unie willen werken en verblijven. Wie er een wil, moet beschikken over: een universitaire opleiding van drie jaar of vijf jaar relevante werkervaring, een aanbieding voor een baan waarvoor geen EU-burgers te vinden zijn en een salaris dat anderhalf keer hoger ligt dan het gemiddelde in een bepaald land. Een blue card-houder mag pas na achttien maanden in een ander EU-land aan de slag en dan ook nog alleen als hij een baanaanbod op zak heeft en het ontvangende land hem wil. Dat betekent dus opnieuw een hele procedure. Engeland, Ierland en Denemarken doen niet aan de blue card-regeling mee.

Kennismigrant komt vooral uit Azië

Sinds eind 2004 de regeling voor kennismigranten van kracht werd, zijn er ruim 19.000 Nederland binnengekomen. Om als kennismigrant te worden aangemerkt, is een jaarinkomen van minimaal 48.000 euro vereist (35.000 voor dertig-minners). Werknemers van buiten de EU die hieraan voldoen, hebben geen tewerkstellingsvergunning van het CWI nodig om aan de slag te mogen. Ook kunnen ze gebruik maken van aparte procedures waardoor ze makkelijker het land binnen kunnen. De meeste kennismigranten zijn man (75 procent), jong (helpt tussen de 18 en de 30), hooggeschoold (77 procent universitair) en Aziat (een derde komt uit India). Een groot deel werkt in de ICT of zakelijke dienstverlening (32 procent). Tot dit jaar nam het aantal kennismigranten alleen maar toe, maar eind vorig jaar zette een kleine daling in. In de eerste helft van dit jaar meldden er zich 2.200. Dat is ongeveer 10 procent van het totale aantal buitenlanders dat een visumaanvraag indiende bij de IND.

Een verlaging kan dus ook nog?

“Ik denk niet dat dat er in zit.”

Hoeveel kennismigranten verwacht u eigenlijk in de toekomst?

“Daarvoor kun je geen aantallen noemen. We zullen net zoveel kennismigranten moeten toelaten als er behoefte is. Zo simpel is dat. Onze economische groei mogen we niet laten afremmen door drempels in het migratiebeleid.”

Kunt u zich voorstellen dat er ooit een stop komt?

“De regeling is nog vrij pril en net als bij alle nieuwe regels moet je er even bijblijven. Ook om te kijken of er versturende effecten optreden op de arbeidsmarkt. Vooralsnog zie ik die niet.”

Is het maatschappelijk klimaat in Nederland nog wel aantrekkelijk voor buitenlands toptalent?

“Nederland is in veel opzichten een aantrekkelijk land, zowel voor kennismigranten als voor anderen.”

Vindt u dan niet dat er steeds meer een sfeer komt van xenofobie?

“Ik denk dat kennismigranten hun keuze maar in beperkte mate laten afhangen van zaken als klimaat en imago. Statistieken laten dat ook op geen enkele manier zien. Iedereen kijkt in de eerste plaats naar de perspectieven in zijn eigen sector. Daarna komen concrete zaken als: kan mijn vrouw ook gewoon aan de slag en is er een goede school voor mijn kinderen? Daar kun je als kabinet beleid op maken en dat doen we ook.”

Tannet, de vereniging van hoger opgeleide allochtonen, zegt dat het maatschappelijk klimaat een belangrijke reden is voor een flink deel van haar doelgroep om Nederland te verlaten. Die zijn net zo slim als de kenniswerkers die u met veel moeite probeert binnen te halen en zij hebben als groot voordeel dat ze ook nog eens geïntegreerd zijn.

“Ook daar is het te simpel om te zeggen dat het alleen met het klimaat te maken heeft. Er zijn niet alleen *push* factoren, maar ook *pull* factoren. In een land als Turkije is de

economische ontwikkeling goed, er is groei en er zijn banen en kansen voor mensen die hun talen spreken. Die combinatie maakt dat mensen overwegen die stap te zetten. Ik ken ook genoeg mensen die daar niet over denken.”

Is het binnenhalen van kennismigranten nu de leukere kant van uw portefeuille?

“Leuk? Ik vind alles wat ik doe leuk. Het migratiebeleid is een geheel. De koers die we nu hebben ingezet, is zeer selectief als het gaat om mensen die geen kansen hebben op de arbeidsmarkt, uitnodigend voor wie we nodig hebben en keihard voor alles wat riekt naar fraude en misbruik. Als we dat niet allemaal doen, zijn we verantwoordelijk voor het ondergraven van het draagvlak onder het hele beleid. Dan missen we ook het type migratie dat we keihard nodig hebben.” ■